

Bioforsk Rapport

Bioforsk Report

Vol. 8 Nr. 157, 2013

Elgbeitetakst i Salsbruket 2013

Vinterbeiting på bjørk i Salsbruket, Foto: Unni S. Lande, Bioforsk

www.bioforsk.no

Hovedkontor/Head office
Frederik A. Dahls vei 20
N-1432 Ås
Tel.: (+47) 40 60 41 00
post@bioforsk.no

Bioforsk Økologisk
Division of Organic Food and Farming
Gunnarsveg. 6
6630 Tingvoll
Tel.: (+47) 45 23 02 00
okologisk@bioforsk.no

Tittel/Title:

Elgbeitetakst i Salsbruket 2013 / Moose browse survey in Salsbruket, Norway 2013

Forfatter(e)/Author(s): Unni S. Lande(✉), Ivar Herfindal, Hilde K. Wam, email: unni.lande@bioforsk.no

Dato/Date: 2013-12-03	Tilgjengelighet/Availability: Åpen/open	Prosjekt nr./Project no.: 20199	Saksnr./Archive no.: 2011/700
Rapport nr./Report No.: Vol. 8, nr. 157, 2013	ISBN-nr./ISBN-no: 978-82-17-01171-2	Antall sider/ pages: 11	Vedlegg/appendices:

Oppdragsgiver/Employer: Firma Albert Collett ANS	Kontaktperson/Contact person: Trygve Ebbing (✉firmapost@collett.no)
---	--

Stikkord/Keywords: Beitetrykk, elg, ROS, slaktevekt / Browsing, fitness, moose	Fagområde/Field of work: Viltforvaltning / Wildlife management
---	---

Sammendrag: Bioforsk takserte elgbeitene i Salsbruket juli 2013. Salsbruket utgjør i overkant av 500 000 sammenhengende daa med utmark i kystskogregionen av Trøndelag. Som elgbeite er området preget av lav skoggrense (200-300 moh), maritimt klima (årsnedbør 2500 mm) og harde bergarter som gir låg skogbonitet (innslag av kalk i lavere områder, hvor det er mer produktiv skog). Bjørk er den viktigste beiteplanten for elg i busksjiktet i Salsbruket (40% av tilgjengelig trær og 50% av tilgjengelig årsskudd), dernest furu og einer. Området er fattig på høyt selekterte arter som rogn og selje. Heller ikke feltsjiktet innehar mange arter med stor beiteverdi. Viktigste beiteplante i feltsjiktet er blåbærlyng, og dekingen av denne er høyere i Salsbruket (35% av arealet) enn i andre takserte områder (snitt 20%). Taksten viser et meget høyt beitetrykk, og jaktstatistikken viser en elgbestand i dårlig kondisjon. Vi anbefaler at bestanden tas ned inntil hogstaktiviteten eventuelt økes igjen. En skal være oppmerksom på at selv foryngelsesflater i Salsbruket ikke produserer mye beite for elg i nasjonal målestokk, og at hogst kraftig reduserer tilbudet av blåbærlyng.

Summary: Moose forage availability and browsing intensity were surveyed during 2013 in Salsbruket, an area covering 50 000 ha continuous rangeland in the coastal conifer zone of Trøndelag, Norway. The area has mostly poor soil fertility, and production of moose forage is low compared to other parts of Norway. Birch is the most important browse (40% of available trees and 50% of available shoots), thereafter pine and juniper. In the field-layer, bilberry is the most important plant, and more abundant (covering 35% of area) than in other parts of Norway (mean 20%). The browsing intensity is very high, and moose fitness is low. We recommend a reduction in moose density until higher logging activity is resumed. Note that even clearcuts in Salsbruket do not produce much browse for moose, and logging will significantly reduce bilberry coverage.

Land/Country, fylke/county, kommune/municipality, sted/location:

Norge / Norway, Nord Trøndelag, Nærøy/Fosnes, Salsbruket

Foto kreditt /Photo credit: Alle foto/All photos © Unni S. Lande, Bioforsk; Ivar Herfindal, NTNU

Godkjent / Approved

Kristin M. Sørheim

Kristin M. Sørheim

Prosjektleder / Project leader

Hilde K. Wam

Hilde K. Wam

1. Bakgrunn for undersøkelsen

Overvåking av beitetrykket fra elg er et viktig hjelpemiddel for en bærekraftig forvaltning av utmarksressursene. For høyt beitetrykk over tid er både et økologisk og et økonomisk utføre som er vanskelig å komme ut av. Hardt nedbeitet vegetasjon kjennetegnes av liten etablering av nye trær og regenerasjon blir en langsom prosess. Følgene av redusert beitetilgang er en dårligere kondisjon på dyra, med lavere vekter, lavere kalverater (både færre kyr med kalv, og færre tilfeller av tvillingfødsler), og økt dødelighet. I tillegg vil kyr født med dårlig kondisjon fortsette å produsere få kalver i relativt dårlig kondisjon selv etter at beitet er restaurert (det vi kaller forsinkede kohorteffekter). Således kan for høyt beitetrykk kunne påvirke elgstammen i mange generasjoner.

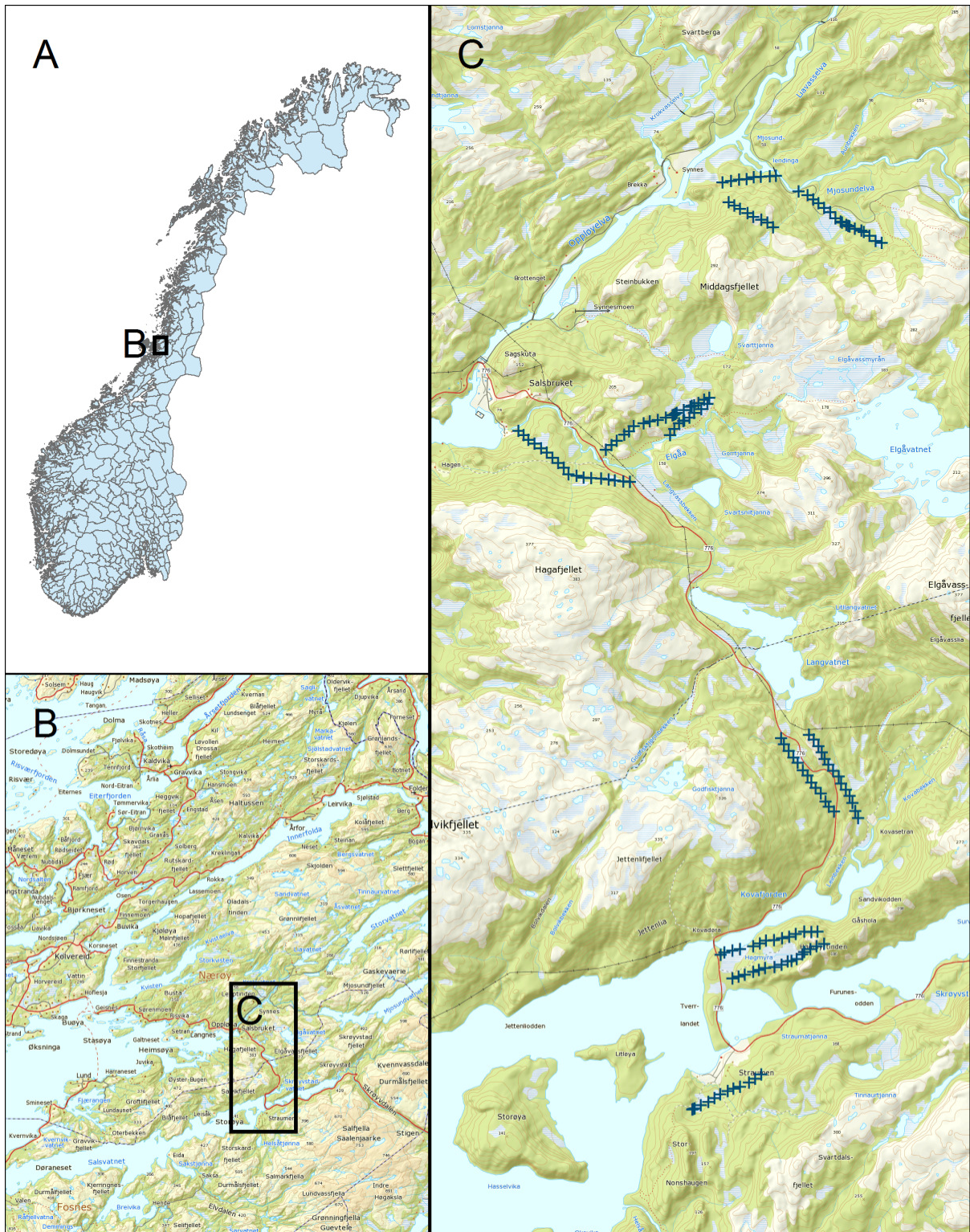
I tillegg til konsekvensene for elgstammen og dens mattilgang kan hard beiting endre suksessen i skogen. De økologiske konsekvensene kan bli omfattende i form av redusert beitetilbud for flere arter og dermed redusert biologisk mangfold. I et økonomisk perspektiv er også beiteskader på kommersielle treslag viktig. Beiteskadene, spesielt på furu, kan bli så store at bestand ikke lenger er drivverdige, verken til produksjon av tømmer eller som massevirke.

Skandinavia, og spesielt Norge, hadde en kraftig økning i elgbestandene fra 1960 til 1990. De siste tiårene har bestandene holdt seg nokså stabile med til dels svært høye tettheter og varierende kondisjon (generelt dårlig vest og sør for Oslofjorden). Tetthetene av elg i Norge har mange steder vært opptil ti ganger større enn det som er vanlig å finne i de store ødemarkene i Russland og Nord-Amerika. Dette har hatt sin pris. Eksemplene er mange på fall i slaktevekter for kalv fra over 70 kg til knappe 50 kg. Selv i de områder hvor kalvvektene har holdt seg høye, som i store deler av Østfold, rapporteres det nå om begynnende vektnedganger til tross for stabile eller reduserte elgbestander.

Redusert kondisjon og produktivitet hos mange elgbestander gjør at den norske elgforvaltningen er i en omstillingsfase, hvor fokuset på stor avkastning i form av kjøtt og dyr langt på vei er byttet ut med et fokus på å unngå eller reversere overbeite og fall i slaktevekter. I mange av områdene hvor nedgangen i kondisjon har vært størst (som i Agder) har det allerede vært jobbet aktivt med å redusere beitetrykket i mange år. Noe som vanskeliggjør fremdriften i arbeidet er at skogen står grønn og tilsynelatende full av elgmat. Da kan det være lett å tenke at en ytterligere bestandsnedgang er forgjeves. Dessverre er sammenhengen mellom elgkondisjon og beitetilbud overraskende kompleks. Det holder ikke at skogen er grønn, den må tilby elgen nok mat av tilstrekkelig kvalitet og riktig nærings sammensetning. Trolig kompliseres situasjonen også av de nevnte kohorteffektene, med nedsatt kondisjon som henger ved generasjonene.

For at forvaltningen skal ha et godt grunnlag for å vurdere hvor hardt beitetrykk et område tåler, må elgbeitene takseres jevnlig. Dette innebærer å kartlegge hvilke og hvor mye beiteplanter som finnes, i hvilken skogstype de finnes (bonitet, alder, vegetasjonstype), hvordan skogtypene fordeler seg i området, og i hvilken grad elgen utnytter beiteressursene. Spesielt alder på skogen har mye å si for elgens beitetilbud: på ei typisk hogstflate i skog med middels bonitet er det gjerne 5-6 ganger mer årsskudd av lauv tilgjengelig enn det er i eldre skog. En slik grunntakst av elgbeite bør følges opp for eksempel hvert 5. år for å fange opp endringer i beitetilbudet, og ikke minst i beitetrykket.

Denne rapporten omhandler en taksering av elgbeitene i Salsbruket, eid av Firma Albert Collett ANS (FAC). Taksten er gjort i forbindelse med Skogsbeiteprosjektet (www.skogsbeite.no) og utført i juli 2013 av Bioforsk Økologisk, Tingvoll. Taksten følger samme metodikk som er benyttet i en rekke andre områder (eks. Vegårshei, Kjøse, Re, Sande, Rakkestad, Aurskog, Finnskogen, Gjøvik og Stjørdal), og gir dermed et godt utgangspunkt for å sammenligne Salsbruket med beitesituasjonen ellers i landet. Vi takker FAC for godt samarbeid, og støtte i forbindelse med feltarbeidet.

Figur 1. Takseringslinjer for registrering av elgbeite i Salsbruket (Nærøy og Fosnes kommuner, Nord-Trøndelag), juli 2013.

2. Metodikk

Salsbruket er en del av Trøndelags kystskogregion, med en marin grense på rundt 125 moh og en skoggrense på 200-300 moh. Klimaet er maritimt med en beregnet årsnedbør på cirka 2500 mm. Berggrunnen består i hovedsak av harde bergarter som forvitrer sakte og er mineralfattig. Dette gjenspeiles i at høyereliggende områder står uten gran og med mye gråmose og glissen forekomst av kortvokst furu. I lavereliggende områder er det innslag av kalk som gir rikere boniteter hvor granskogen kan være meget produktiv.

Vi kartla beitetilbud og beitetrykk på 12 m² sirkulære prøveflater (2 m radius) som vi la ut systematisk langs rette takseringslinjer (Fig. 1). Taksten følger samme metodikk som beskrevet i Wam et al. 2010¹. Linjene var forhåndsbestemt og lagt slik at de skal gi et representativt tverrsnitt av hva som er å finne av elgbeite i skogen. Denne takstmetoden fokuserer med andre ord ikke kun på det som skjer på hogstflatene (h.kl. II), først og fremst fordi vi ønsker å kartlegge det totale beitetilbudet i skogen, ikke bare beitetrykket (sistnevnte er normalt høyest på hogstflatene).

Typisk terrengformasjon i Salsbruket. Tørrer furudominerte rabber med fuktige, mer næringsrike drag.

Takseringen ble utført av trent mannskap over fem dager i slutten av juli 2013. Det ble taksert 150 prøveflater i området, fordelt på 12 takseringslinjer (Fig. 1C). Avstand mellom flatene var 15 m på beiteproduserende hogstflater (dominerende trehøyde < 4 m) og 75 m i eldre skog. Den ulike frekvensen skyldes at variasjonen i beitetilbudet er langt større på hogstflater. Siden det meste av elgbeitinga er på hogstflatene trenger vi også flere flater herfra for å kunne gi en god vurdering av beitetrykket. På hver prøveflate noterte vi bonitet, høydeklasse og vegetasjonstype, i tillegg til antall beita og ubeita busker og trær i den beitehøyden som er tilgjengelig for elg både sommer og vinter (dvs. fra 30 cm til 3 meters høyde). Vi registrerte også dekningsgrad av feltsjiktplanter.

¹ Wam H.K., Hjeljord O. og E.J. Solberg. 2010. Differential forage use makes carrying capacity equivocal on ranges of Scandinavian moose (*Alces alces*). Canadian Journal of Zoology 88: 1179-1191

På alle prøveflater med trær som er av betydning i elgens diett (rogn, osp, selje - heretter kalt ROS, vier, bjørk og furu) ble det valgt representative prøvetrær av hver art. Det representative prøvetreet skal reflektere både tilbud (tilgjengelig skuddmengde) og etterspørsel (beitegrad) for denne arten på den gitte prøveflata. For hvert prøvetre noterte vi antall beita og ubeita årsskudd, og vi målte skuddlengden på et ubeita årsskudd representativt for dette treet. Vi målte dessuten trehøyde og kronehøyde (de deler som befant seg under 3 m), samt klassifiserte treet etter Solbraa's beiteindeks (1-4, hvor 1 er ubetydelig beita og 4 er sterkt kuede/døende planter). Hvis det var to tydelig sjikt av en art på flata (ulik høyde eller beitetrykk) ble det tatt to prøvetrær.

Denne takstmetoden gir et godt bilde av beitetilbudet både sommer og vinter, mens beitetrykket dekkes best for vinteren. Fordi elgen beiter mindre på trær om sommeren må det en mer målrettet takst til for å vise beitetrykket sommerstid. Beitetilbudet er for øvrig mest begrensende vinterstid (kvist og bar utgjør da praktisk talt hele dietten, mot kun rundt 50% om sommeren), så det er uansett vinterbeitingen som raskest bør vise endringer i beitetrykk. Merk at fokuset på vinterbeiting her ikke betyr at vinterbeite er viktigere for elgen enn det sommerbeite er.

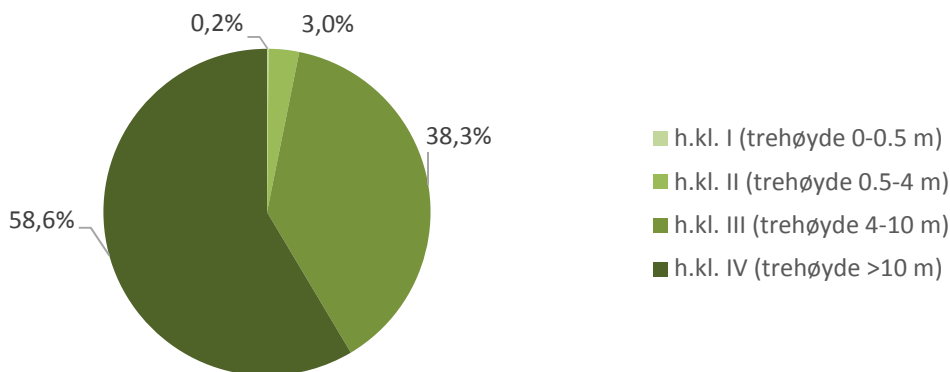
En elgbeitetakst er lite utstyrskrevende: GPS, kart, kompass, tommestokk, en 2 meters kjepp, blyant og skjema.

3. Resultater og diskusjon

Vi registrerte totalt 150 prøveflater i Salsbruket. I snitt lå disse 90 moh. Den mest utbredte vegetasjonstypen var grandominert blåbærskog (45%), dernest røsslyng-furuskog (31%). Myr og knaus (lav beiteverdi for elg) utgjorde til sammen 14%. Rundt $\frac{3}{4}$ av prøveflatene lå i skog på låg bonitet.

Tilgjengelig beiteareal

Aldersfordelingen på det takserte arealet viser at skogen på Salsbruket er relativt gammel (Fig. 2). Andelen yngre hogstflater (h.kl. I+II) dekker 3% av arealet (merk at våre høydeklasser ikke helt samsvarer med det ordinære begrepet for hogstklasser). Dette er lite, bare $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ av det vi har funnet i andre områder med tilsvarende takst (se eks. Wam et al. 2007²). Den lave andelen hogstflater betyr at elgen må gå langt for å finne partier med mye beiteplanter.

Figur 2. Fordeling av høydeklasser (h.kl.) på skogen i Salsbruket 2013. H.kl. I og II er hogstflater, III-IV er eldre skog.

Bjørk og lyng dominerer beitetilbudet

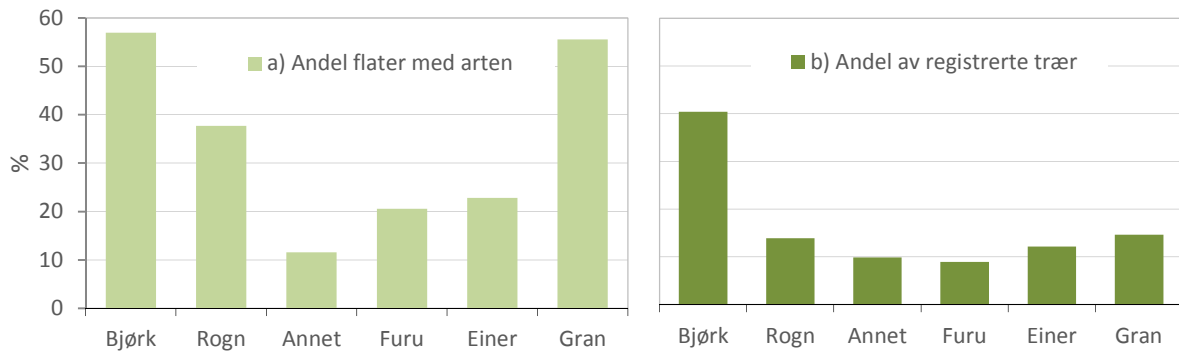
Blant lauvtrær fant vi en dominans av bjørk, noe som også er tilfelle de fleste steder i landet. Bjørk ble funnet på litt over halvparten av prøveflatene (Fig. 3a), mens rogn fantes på rundt en tredjedel av flatene. Vi fant svært lite osp (funnet på én prøveflate) og ingen selje. 'Annet lauv' utgjorde hovedsakelig vier og litt or. Selv om rogn, einer og furu ble funnet på relativt mange flater, utgjorde de ikke mer enn rundt 10% hver av de registrerte trærne (Fig. 3b).

Av enkeltarter er det først og fremst bjørk og furu som bidrar til beitebar masse i busksjiktet for elgen i Salsbruket (Fig. 4). Bjørk og furu hadde dessuten en snitthøyde som er ideell beitehøyde for elg (rundt 130 cm), mens rogn var på knappe 50 cm. Tettheten av beitetrær (alt utenom gran medregnet) i Salsbruket ligger noe høyere (540 trær/daa) enn andre takserte områder (450/daa), men trærne er små og skuddproduksjonen (dermed) noe under gjennomsnittet for våre takserte områder (3700 mot 5000 dm/daa).

Or er ansett for å være lav på både næring og smakelighet. De små forekomstene som er av or på Salsbruket er likevel beita av elgen.

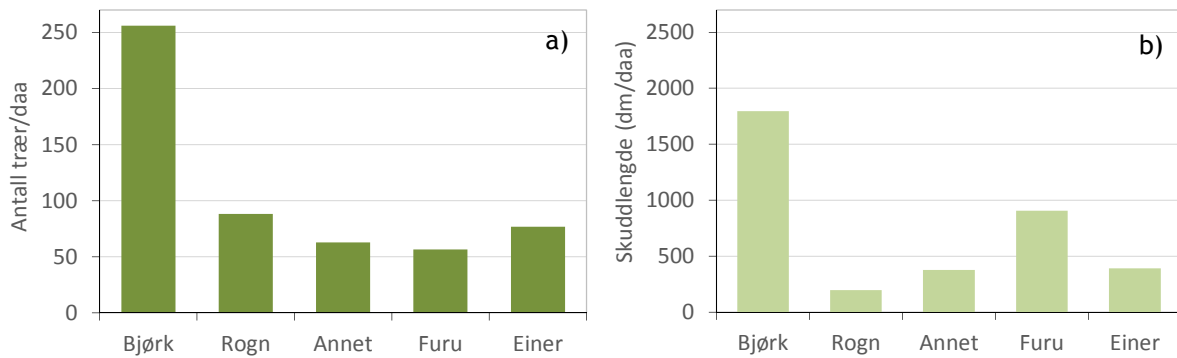
² Wam H.K., Hjeljord O. og E.J. Solberg. 2007. Status for elgbeitene i Vegårshei, Kjøse, Re, Sande, Halden, Rakkestad, Aurskog, Finnskogen og Stjørdal 2005-2006. Report, INA, UMB.

Figur 3. Beitetilbud for elg i Salsbruket 2013, basert på taksering av et tverrsnitt av skogen. a) Andel av flater hvor en gitt art ble funnet. b) Artsfordeling av registrerte trær innenfor elgens beitehøyde (30-300 cm).

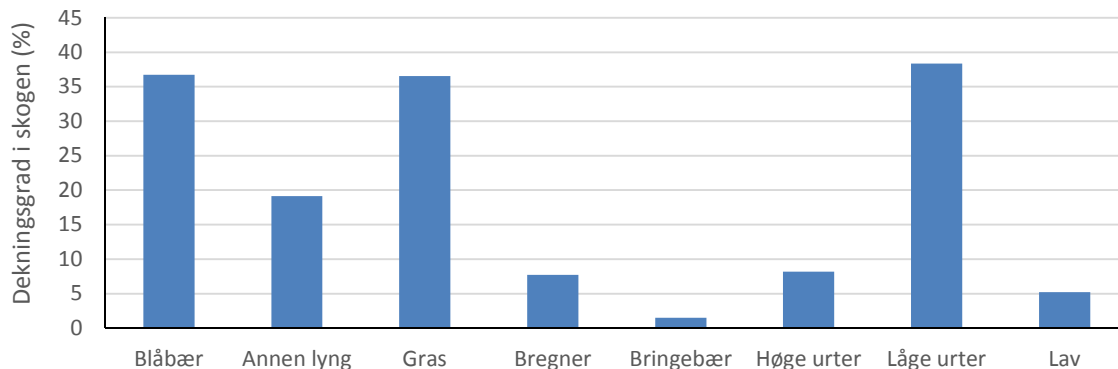

Det er langt mellom frodig elgbeite i Salsbruket, og mye av dette befinner seg i mindre tilgjengelige brattlender. Det bratte terrenget er en mulig forklaring på at det her står både einer og rogn i god vekst (lite beitekuede trær).

Figur 4. Beitetilbud for elg i Salsbruket 2013, basert på taksering av et tverrsnitt av skogen. a) Tetthet av tilgjengelig trær innenfor elgens beitehøyde (30-300 cm, gran er utelatt). b) Skuddproduksjon (samlet lengde av årsskudd per areal).

I feltsjiktet er beitetilbudet i Salsbruket dominert av gras, blåbærlyng og annen lyng (hovedsakelig røsslyng) (Fig. 5). Artsinnslaget i området er relativt fattig, og med unntak av blåbær (og til dels gras og bregner) er det få arter av verdi for elg. Salsbruket er spesielt fattig på høge urter og bringebær, som er ettertraktede beiteplanter for elg. Vi fant innslag av disse plantene på under 5% av flatene. Låge urter blir i svært liten grad utnyttet av elg. Til gjengjeld er dekningsgraden av blåbærlyng i Salsbruket (37%) godt over snittet for våre øvrige takserte områder (rundt 20% for Sør-Norge, 26% i Stjørdal). Det er verdt å merke seg at dekningsgraden av blåbærlyng vil reduseres kraftig ved eventuelt økt hogstaktivitet (h.kl. I+II har kun en tredjedel så mye blåbærlyng som h.kl. III+IV).

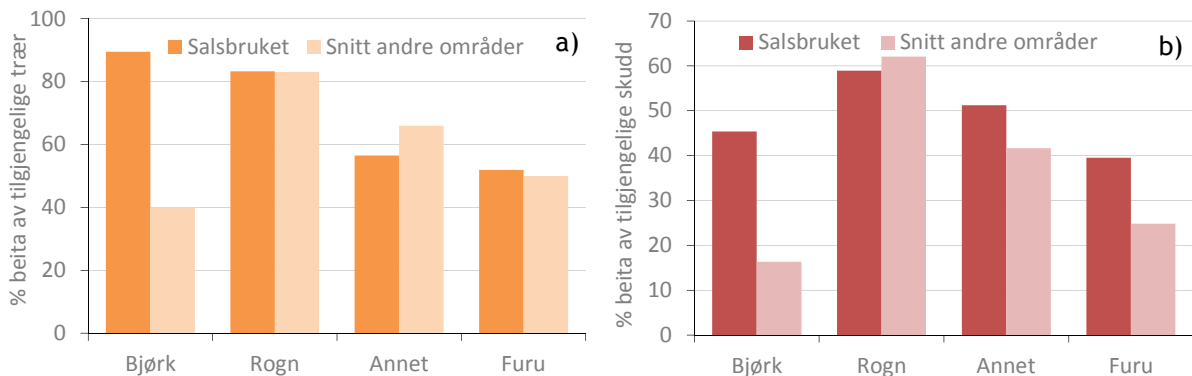

Figur 5. Dekning av feltsjiktplanter for et tverrsnitt av skogen i Salsbruket i 2013 (andel av totalt areal).

Svært høyt beitetrykk

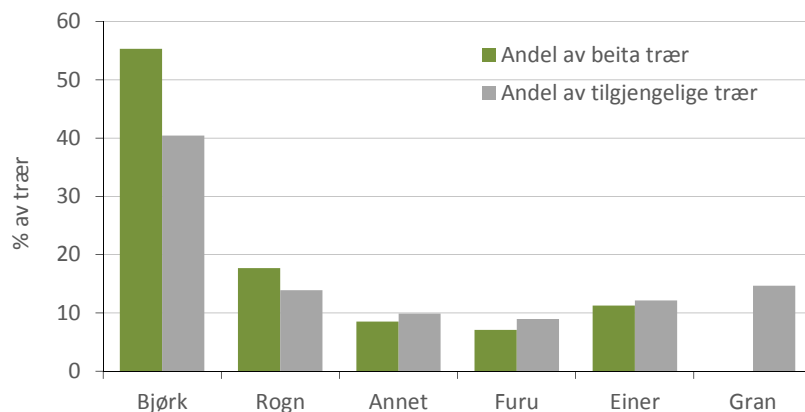
Vi registrerte et svært høyt beitetrykk etter elg i Salsbruket. Praktisk talt all bjørk viste spor etter beiting (89 %, Fig 6a). Dette er den høyeste andelen beita bjørk vi har funnet ved takst av elgbeite. Også en betydelig andel rogn, furu og einer var beita. Selv or var beita i området, og dette er en plante som tradisjonelt er rangert svært lavt som næring for elg. Beitingen på or kan tyde på at elgen på grunn av høyt beitetrykk blir tvunget til å utnytte mindre verdifulle beiteplanter.

Som ventet ut fra den høye andelen beita trær, lå også andel beita skudd per beitetre høyt i Salsbruket, for eksempel på rundt 45% for bjørk (Fig. 6b). Til sammenligning ligger denne prosenten på rundt 10% på det sentrale Østlandet. I vårt mest nærliggende studieområde, Stjørdal, har vi også funnet en høy andel beita bjørkeskudd (31% i 2006). Det er nærliggende å anta at beitetrykket på bjørk (og stedvis furu) generelt i Trøndelag blir større på grunn av lavt tilbud av ROS.

Figur 6. Beitetrykket fra elg i Salsbruket per 2013, og snitt for andre studieområder i Sør-Norge. Tallene er basert på taksering av et tverrsnitt av skogen. a) Andel beita trær av registrerte trær i elgens beitehøyde (30-300 cm). b) Andel beita årsskudd på representative prøvetrær.

Elgen i Salsbruket utnytter bjørk og rogn noe mer enn forventa ut fra tilbudet (Fig. 7). Furu, einer og annet lauv utnyttes noe lavere enn forventa. I tråd med at bjørka utgjør 40% av tilgjengelige trær i busksjiktet, så utgjør den også hele 55% av de beita trærne. Vi har ikke gjort nærmere undersøkelser av elgenes diett i Salsbruket, men det hadde vært interessant å vite hvor stor andel beiteplanter i feltsjiktet utgjør av dietten. Vi har tidligere funnet at sommerdietten for elg i Sør-Norge er om lag 50:50 fordelt mellom busksjikt og feltsjikt. Det er uansett grunn til å konkludere at på årsbasis er bjørk den viktigste beiteplanten for elg i Salsbruket.

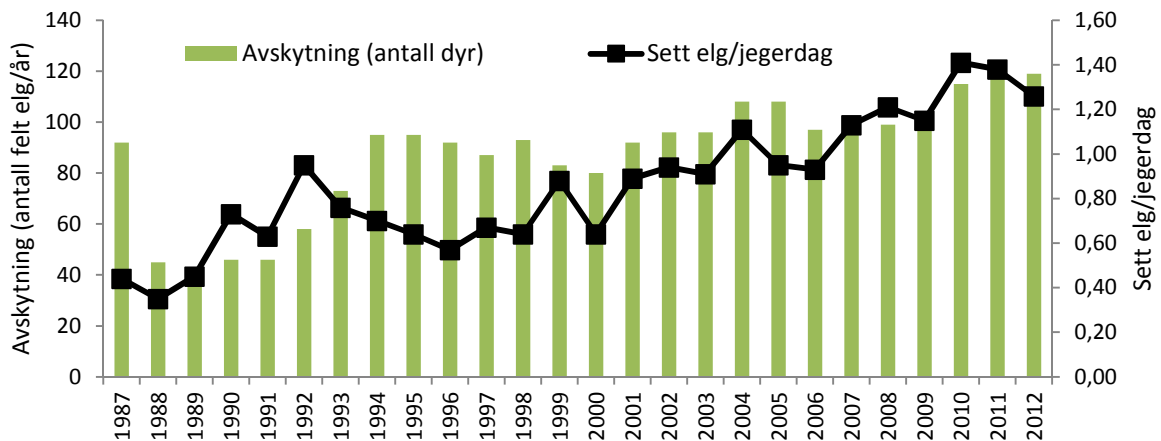
Figur 7. Beiteseleksjon hos elg i Salsbruket per 2013. Tallene er basert på taksering av et tverrsnitt av skogen. Hvis grønn søyle er høyere enn grå (bjørk og rogn) søker elgen etter denne arten, dvs. den er selektert.

Gjennomsnittlig skuddlengde i Salsbruket var 10 cm for bjørk, 8 cm for rogn og 7 cm for furu. Dette samsvarer praktisk talt helt nøyaktig med snittet for våre takster i øvrige områder. Solbraa's beiteindeks for de samme artene var hhv. 2.2, 2.6 og 2.4 (mot et snitt på 2.1, 2.1 og 1.5 i øvrige områder med låg bonitet), og trehøyde var 127, 52 og 128 cm (mot 152, 77 og 143 cm i øvrige områder). Disse parameterne tilsier at alle tre artene, og spesielt rogn og furu, er mer kuet i Salsbruket enn de fleste andre steder, spesielt rogn og furu. Bjørk er en art som tåler beiting godt, og inntil en viss grad responderer den på høyt beitetrykk ved å sette lengre snarere enn kortere skudd. Det er derfor naturlig at bjørka i Salsbruket har gjennomsnittlige skuddlengder til tross for det særdeles høye beitetrykket på denne arten. En Solbraa-indeks på over 2 (og en andel beita årsskudd på nær 40%, Fig. 6b) for furu er et klart signal om at rekrutteringen av furu til tømmervirke er sterkt redusert.

Utvikling i avskytning og tetthet av elg

Salsbruket utgjør storparten av tellende elgareal i Fosnes kommune. Vi har derfor brukt data fra denne kommunen for å vurdere tetthet og kondisjon på elgbestanden i Salsbruket. Det er mest nærliggende å sammenligne Salsbruket mot kystkommuner i Trøndelag som har noenlunde samme miljøforhold, og vi har her brukt Namsos, Flatanger, Rissa, Åfjord, Bjugn, Roan og Osen.

I løpet av de siste 25 årene har avskytinga i Fosnes kommune økt gradvis fra rundt 50 dyr til 119 dyr (Fig. 8). Samtidig har 'sett elg per jegerdagsverk' hatt samme økning, men denne økningen startet noen år tidligere, noe som tyder på at jaktuttaket har vært styrt mot en kontrollert økning av bestanden (med unntak av slutten av 1990). Merk at indeksen 'sett elg per jegerdagsverk' ikke sier noe om det faktiske antallet elg, men at den kan være en god indikator på den relative utviklingen.

Figur 8. Årlig avskytning av elg (totalt antall dyr) og 'sett elg per jegerdag' for Fosnes kommune.

Et mer direkte tetthetsestimat kan vi beregne ut fra bl.a. netto tilvekstrate (Solberg et al. 2006³). Gjør vi dette for Salsbruket finner vi at vintertettheten fra 1987-2012 lå på 1.37 elg/km². Dette er marginalt høyere enn snittet for både kystkommuner i Trøndelag, og en del høyere enn landet som helhet (landsgjennomsnittet er på rundt 1 elg/km²). Når vi vet at beitene i Salsbruket - uavhengig av beitetrykk - er lite produktive så det ingen tvil om at tettheten av elg har vært høy i forhold til beitetilbudet.

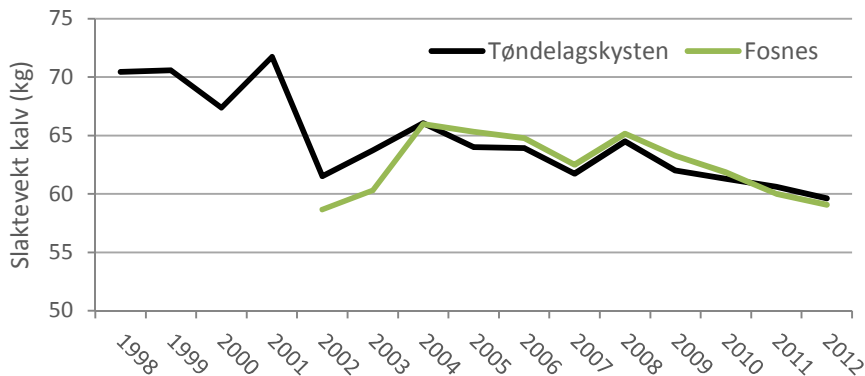
Utvikling i slaktevekter og kalvrater

Slaktevekter hos kalv er en god indikator på kondisjonen i en elgbestand. Det er både et relativt enkelt mål å hente inn og det er et av de livshistorietrekkene hos elg som først blir påvirket av endringer i *per capita* beitetilbud (mengden mat tilgjengelig per dyr). Nedgang i kalvvekter kan med andre ord vise effekter av endringer i både miljøet (f.eks. redusert areal med hogstflater) og i bestanden (f.eks. økende tetthet).

Samlet sett har kommunene på Trøndelagskysten opplevd en nedgang i slaktevekter hos elgkalv på nesten 10 kg de siste 15 år. Vektene i Fosnes kommune følger samme mønster (Fig. 9). Dette samsvarer med nedgang i kalvvekter i store deler av Norge³. Samlet snitt for okse- og kulkalv i Fosnes kommune har vært på vel 62 kg de siste 10 år, og samsvarer med snittet i resten av kommunene på Trøndelagskysten. Det er derfor lite som tyder på at forholdene for elg i Salsbruket

³ Solberg, E.J., Rolandsen, C.M., Heim, M., Grøtan, V., Garel, M., Sæther, B.E., Nilsen, E.B., Austrheim, G., og Herfindal, I. 2006. Elgen i Norge sett med jegerøyne - En analyse av jaktmaterialet fra overvåkningsprogrammet for elg og det samlede sett elg-materialet for perioden 1966-2004.. NINA Rapport 125.

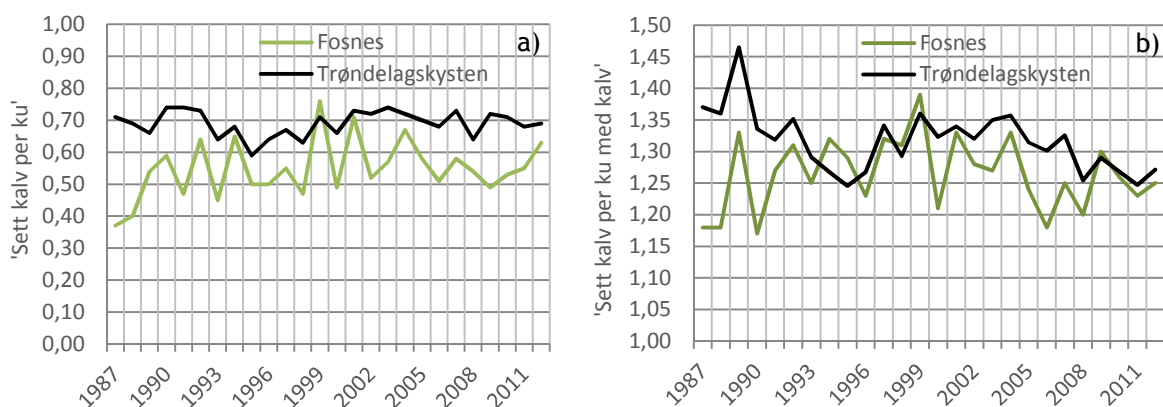
skiller seg spesielt fra sammenlignbare kommuner. Nedgangen på nærmere 10 kg på 15 år er dramatisk, og tyder på at elgforvaltningen er på kurs mot samme tilstand som på Sørlandet, hvor elgkondisjonen har stagnert på lave vekter til tross for til dels betydelig reduksjonsavskytning.

Figur 9. Utvikling i slaktevekter av elgkalv (snitt for okse- og kupalv) i Salsbruket (representert med data fra Fosnes kommune), og for kommuner langs Trøndelagskysten.

Fra Sett-elg dataene kan vi hente ut to indekser som sier noe om rekrutteringen til en elgbestand; 'sett kalv per ku' og 'sett kalv per ku med kalv'. Kalv per ku (Fig. 10a) viser at det ikke har skjedd store endringer i produktiviteten hos elgbestanden i Salsbruket de siste 20 årene. Dette er også inntrykket for resten av Trøndelagskysten, men Salsbruket ligger noe lavt i forhold.

Sett kalv per kalvku (Fig. 10b) viser hyppigheten av tvillingfødsler i bestanden, og gir en god pekepinn på kondisjonen til dyra. Elgkyr får tvilling kun hvis de er i god nok kondisjon (høy vekt), og denne kondisjongrensen varierer regionalt i Norge. I tillegg spiller aldersfordelingen til elgkuene inn. Dess flere kyr i aldersklasse 4 år og eldre, dess større andel av kyrne har tvillinger. I Salsbruket blir nå hver fjerde kalvku observert med tvillinger (1.25), som er nokså lik situasjonen i andre kommuner på Trøndelagskysten. Landsgjennomsnittet for de siste 10 årene er 1.25 og for Nord Trøndelag fylke 1.32 kalv per kalvku³.

Figur 10. Utvikling i a) 'sett kalv per ku' og b) 'sett kalv per ku med kalv' i Salsbruket (representert med data fra Fosnes kommune), og generelt for kommuner langs Trøndelagskysten.

4. Konklusjon og anbefalinger

Taksten fra juli 2013 viser klart at beitetrykket fra elg er høyt i Salsbruket, og at det har vært det over lang tid. Området er dessuten preget av en fattig skogtype og det er langt mellom frodige innslag i elgens beitetilbud. Samtidig er det høy dekning av blåbærlyng som til dels kan veie opp for et relativt glissent lauvoppslag. På grunn av nærheten til kysten kan beiting i feltsjiktet være tilgjengelig i større del av året enn hva tilfelle er for typiske elgområder lenger sør. Mye av skogen befinner seg i eldre aldersklasser. Det er dermed potensial for å øke beitetilbudet de neste tiårene, men en skal være oppmerksom på at selv foryngelsesflatene i Salsbruket ikke produserer mye elgbeite i nasjonal målestokk. Dessuten vil hogst kraftig redusere tilbudet av blåbærlyng.

Gitt et mål om en sunn elgbestand og en bærekraftig forvaltning av utmarksressursene, anbefaler vi at elgbestanden i Salsbruket blir betydelig redusert. Bestanden bør deretter holdes nede inntil hogstaktiviteten eventuelt starter opp igjen.

Elgbeitene i Salsbruket er hardt beita, her vinterbeiting på furu.